

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖLLE

LAUSUNTO JA NÄKÖKOHTIA LUONNOKSESTA VALTIONEUVOSTON ASETUKSEKSI METSÄHALLITUKSESTA SEKÄ METSÄHALLITUSLAIN VALMISTELUSTA MUUTOINKIN

LAUSUNNON ANTAJA: Finnish Lapland Tourist Board ry, Lapin Matkailuelinkeinon Liitto

1. Yleistä

Maa- ja metsätalousministeriö on valmistellut luonnoksen valtioneuvoston asetukseksi Metsähallituksesta. Ministeriö ei ole pyytänyt lausuntoa asiassa Finnish Lapland Tourist Board ry:ltä (jäljempänä LME), joka edustaa laajasti Lapin matkailuelinkeinoja. Tämän vuoksi LME esittää seuraavassa merkittäviä näkökohtia Lapin matkailun osalta Asetusluonnokseen ja Metsähallituslain valmisteluun muutoinkin liittyen:

2. Nykyinen asiointila

2.1 Metsähallituksen roolista matkailuelinkeinossa

Tällä hetkellä Metsähallituksen toiminnassa ja hallitustyöskentelyssä ei ole ollut matkailuelinkeinon huomioon ottavaa näkökulmaa juuri lainkaan. Myöskään Metsähallituksen uudelleen organisointia koskevassa lainvalmistelussa ei ole huomioitu tätä merkittävää asiaa ja näkökulmaa tarpeellisessa määrin.

Matkailuelinkeinon, metsätalouden ja luontoarvojen yhteensovittaminen eivät ole ristiriidassa keskenään, mutta nämä kaikki tulee huomioida lain sisältöjä ja päätöksentekorganisaatiota luotaessa. Lapin matkailua pyritään markkinoimaan ”Puhtaana Euroopan viimeisenä erämaana, jossa on kuitenkin korkea teknologia ja hyvä infrastruktuuri rinnakkain aidon luonnon kanssa”. Matkailuelinkeinon kehittämisen mahdollistaminen tulee ottaa selkeästi ja nimenomaisesti huomioon myös luotaessa uutta Metsähallinnon organisaatiota aina hallitusta myöten.

Maa-alueiden käytössä ei voida mennä ”metsätalous edellä”, vaan pikemminkin metsätalouden toimintoja voitaisiin jopa tietyiltä osin rajoittaa, mikäli ne vaarantavat Lapin omaleimaisen luonnontilaan ja luontoarvoihin perustuvan matkailuelinkeinon toimintaa. Ainakin matkailukeskusten ympärille ja muille matkailun käytössä oleville alueille tulisi luoda metsästrategia, joka tukisi ja mahdollistaisi matkailuelinkeinon kehittämistä. Myös kansallis- ja luonnonpuistojen läheisyydessä metsänhakkuita tulisi rajoittaa vain ns. maisemahakkuisiin. Edelliset vain esimerkkeinä mainitaksemme niistä matkailuelinkeinon näkemyksistä, jotka tulisi ottaa huomioon vastaisessa Metsähallituksen päätöksenteossa. Tällaisten periaatteiden toteutumisen ja matkailuelinkeinon muidenkin näkökohtien huomioon ottamisen varmistaminen edellyttää myös matkailuelinkeinon asiantuntemusta Metsähallituksen organisaatiossa aina hallitusta myöten.

Matkailuelinkeinon tarpeet ja asiantuntemus tulisi selkeästi turvata jo asetuksen ja lainsäädännön tasolla. Matkailuelinkeinon piirissä on valtava määrä tietoa ja

asiantuntemusta Suomen ja Lapin matkailuelinkeinoa koskien; Lapin liitossa, Lapin yliopistolla, suuremmissa yrityksissä, elinkeinon vuosikautia käyttävien asiantuntijoiden taholla jne. Tämän asiantuntemuksen ja näillä tahoilla hallussa olevan tiedon käyttäminen tulisi turvata nimenomaisilla maininnoilla asetuksessa ja lainsäädännössä.

2.2 Metsähallituksen asema maanomistajana Lapissa

Oman ongelmansa matkailuelinkeinolle on muodostanut se, että valtio omistaa 65 % Lapin maa-alueista ja käytännössä kaikki merkittävät tunturikohteet. Tämä on johtanut siihen, että todellista kilpailua maankäytön markkinoille ei ole edes voinut syntyä. Tämä ja Metsähallituksen aiempi toiminta maankäytön markkinoilla ovat olleet estämässä järkevän matkailuliiketoiminnan investointeja ja sen myötä alan kehittymistä. Tämä on ollut ongelmana maankäytön alueella ja riski ongelmien kasvamisesta vain suurenee, mikäli Metsähallituksen päätöksenteossa ei matkailuelinkeinon asiantuntemusta ja edustusta ole nimenomaisesti huomioitu.

Matkailuelinkeino kuitenkin näkee, että tämä valtion suuri maanomistus Lapissa tulisi nähdä pikemminkin Suomen yhteisenä voimavarana. Valtion maiden hallitsijana Metsähallituksen toimintaa tulee yhä suuremmissa määrin kehittää kaikki kansantaloudelliset näkökohdat huomioon ottaen ja turvaamaan kestävä kehityksen kasvumahdollisuudet Lapissa.

Lainsäädännön ja asetuksen tasolla tulee turvata *kansantaloudellisten* näkökohtien huomioon ottaminen ja toteuttaminen myös matkailuelinkeinoa koskien. Matkailuelinkeinon käyttämien ja tarvitsemien maa-alueiden markkinoiden tulee toimia normaalien liiketaloudellisten periaatteiden mukaisesti eikä niihin saa sisältyä mitään kilpailuoikeudellisesti rajoittavia tekijöitä. Metsähallituksen hallinnoimalle maankäytölle ei tulisi asettaa sellaisia taloudellisia tai toiminnallisia tavoitteita, jotka eivät perustu tai voi perustua normaaleihin liiketaloudellisiin periaatteisiin. Tämänkin vuoksi liike-elämän ja matkailuelinkeinon nimenomainen edustus Metsähallituksen päätöksentekorganisaatiossa on erityisen tärkeää.

Valtion intressissä kokonaistaloudellisesti Suomen kannalta olisi mitä suurimmassa määrin tukea matkailuinvestointien tekemistä liiketaloudellisilla perusteilla. Jo nyt tilanne on lähes päinvastainen. Metsähallitus on käynyt vuosikautia neuvotteluja maa-alueiden vuokratasosta jo olemassa olevista kohteista Lapin matkailuyrittäjien kanssa pääsemättä asiassa sopimusratkaisuun. Tällä hetkellä Metsähallitus, jonka on todettu kilpailuviranomaisen toimesta olevan määräävässä markkina-asemassa tunturikohteissa Lapissa, hinnoittelee maa-alueiden arvot ja maa-alueiden vuokrapyynnöt kohtuuttomiksi (tällä hetkellä vuokrapyynnöt vuotuisen vuokran osalta ovat 6 % maan arvosta, joka arvo on jo sinänsä kohtuuttomaksi hinnoiteltu, vrt. kaupunkien ja kuntien yleisesti käyttämä 4 % maan arvosta) hidastaen ja näin jopa estäen muutoin liiketaloudellisesti järkevien uusininvestointien toteuttamisen.

Yksittäisenä asiana toteamme, että LME:llä on tällä hetkellä meneillään selvitystyö, jonka avulla voidaan arvioida ja vertailla matkailuelinkeinon kansantaloudellisia vaikutuksia; selvityksen tuloksena voidaan sitten arvioida esim. matkailuelinkeinon verokertymiä ja muita välillisiä hyötyjä valtiolle suhteessa Metsähallituksen tuloutuksiin valtiolle. Mikäli matkailuelinkeinon asiantuntemusta ei huomioida nimenomaisesti Metsähallituksen

hallitustasoisessa päätöksenteossa, riski aiemmin mainitun suuntaisesta Metsähallituksen toiminnan jatkumisesta vain kasvaisi.

Valtion maa-alueiden arvon määrittäminen matkailuelinkeinon käyttöön ei tulisi perustua ulkoapäin asetettuihin tuottotavoitteisiin, eikä käytännössä monopoli-asemassa olevan maanomistajan yksipuolisiin näkemyksiin ja intresseihin. *Asialla on tätä suurempi kansantaloudellinen merkitys Suomelle.* Tämän vuoksi valtion maaomaisuuden luovuttamisesta matkailuelinkeinon käyttöön tulisi säätää jopa omalla lainsäädännöllään, tai asia tulisi joka tapauksessa säädellä lainvalmisteluohjauksella nyt valmisteilla olevassa laissa ja asetuksessa sekä myöhemmin toiminnan tasolla lisäksi omistajaohjauksella.

Lausunnon antajan mielestä matkailuelinkeino on Lapissa teollisuuden ja vientiin verrattavaa toimintaa, jolle maa-alueiden ostaminen tai vuokraaminen tulee tehdä mahdolliseksi hinnoitteleamalla maa-alueet siten, että elinkeinon mahdollisuudet investoida ovat olemassa ja niin, että hintapolitiikka on pikemminkin kaupunkien teollisuusalueiden kuin asuin- ja lomamatonttien kanssa vertailukelpoinen. *Nykyisellä hinta- ja toimintapolitiikallaan Metsähallitus määräävässä markkina-asemassa suorastaan estää liiketaloudellisesti järkevien matkailuinvestointien tekemisen.*

2.3 Matkailuelinkeinon merkitys kasvaa koko ajan kansantaloudellisesti

Lapin maakunnan yksi suurimmista ja voimakkaimmin kehittyvistä elinkeinoista on matkailu. Lapin maakunnan matkailutulo on noin 700 miljoonaa euroa vuodessa. Matkailu työllistää Lapissa yli 5000 henkilötyövuotta ja lisäksi merkittävän määrän vuokratyövoimaa. Rekisteröityjä yöpymisiä Lapissa on yli 2,3 miljoonaa, joista jo noin 50 % jatkuvasti kasvavia ns. kansainvälisiä yöpymisiä. Matkailutulosta jo yli 50 % tulee kansainvälisestä matkailusta ja tietyillä toimijoilla merkittävästi tätäkin enemmän; Lapin suurimman matkailukonsernin yöpymisistä yli 60 % ja ohjelmalveluista lähes 100 % tulee kansainvälisestä matkailusta. *Matkailuelinkeino on yhä kasvavassa määrin verrattavissa vientitoimintaan.* Matkailuelinkeinon työllisyysvaikutukset ja verotulokertymät ovat erittäin merkittävät Lapin maakunnalle ja sen eri kunnille sekä koko Suomelle; matkailuelinkeino on Lapissa mm. ainoa vientialan elinkeino, joka maksaa arvonlisäveronsa Suomeen. Lausunnon antajan käsityksen mukaan matkailuelinkeinon Suomen valtiolle maksamat verot ja veronluonteiset maksut ovat jo tällä hetkellä suuremmat kuin Metsähallituksen valtiolle tulouttava tuotto.

Lapin matkailu on osa suurempaa globaalia matkailuelinkeinoa, jossa toimitaan kansainvälisen liike-elämän säännöillä ja ehdoilla. Lappi ja Suomi kilpailevat näillä markkinoilla lukuisien erilaisten matkailukohteiden kanssa. Kilpailukyvyyn säilyttämiseksi kaikkien liiketoimintaan vaikuttavien osa-alueiden tulee mahdollistaa matkailun kehittäminen kestäväällä ja kilpailukykyisellä tavalla mahdollistaen Lapin luontoon ja imagoon perustuvien toimintojen harjoittaminen ja investointien tekeminen. Tässä suhteessa merkittävässä asemassa on Suomen valtio ja Metsähallitus omistaessaan ja hallitessaan Lapin maa-alueitaan. Lapin matkailuelinkeino tukeutuu vahvasti luontoon. Yrityksiä perustetaan haja-asutusalueille ja varsinkin ohjelmalveluita tarjotaan eri puolilla luontoa kansallis- ja luonnonpuistoista muihin erämaa-alueisiin asti.

Matkailuelinkeino tulee kasvamaan tulevaisuudessa koko ajan erittäin merkittävästi Lapissa. Ennusteen mukaan matkailutulo kaksinkertaistuu noin 15 vuodessa. Sen sijaan metsätaloudella ei voi olla tällaisia näkymiä.

Suomen valtio Metsähallituksen kautta omistaa noin 65 % Lapin maakunnan maa-alueista ja useat merkittävät matkailulle tärkeät tunturikohteet. *Suomen valtion/Metsähallituksen tulisi voimakkaasti kansantaloudellisilla perusteilla mahdollistaa matkailuelinkeinon kilpailukykyinen kehittyminen ja kasvu Lapin maakunnan alueella.* Tästäkin näkökulmasta katsottuna matkailuelinkeinon edustus Metsähallituksen päätöksenteossa tulisi huomioida nimenomaisesti.

3. Asetusluonnoksesta: Hallituksesta

3.1 Asetuksen valmistelusta ja LME:n esitys

Säännösehdotuksessa todetaan muun muassa, että hallituksen jäsenellä tulee olla Metsähallituksen yleistävien tai liiketalouden asiantuntemusta. Säännösehdotuksen perusteluissa todetaan, että kun hallitus on ennen muuta liiketoiminnasta vastaava Metsähallituksen ylin toimielin, olisi hallitusta asetettaessa kiinnitettävä erityisesti huomiota Metsähallituskonsernissa harjoitettavan liiketoiminnan kannalta tarpeelliseen asiantuntemukseen.

Maa- ja metsätalousvaliokunta korostaa mietinnössään valtion maiden matkailukäytön merkitystä, sen suuria kasvumahdollisuuksia sekä matkailun huomioon ottamista Metsähallituksen päätöksenteossa (s. 21 – 22).

Metsähallituksen hallituksella on metsähallituslakiehdotuksen 12 ja 19 §:n mukaan paljon muitakin tehtäviä kuin liiketoimintaan liittyviä tehtäviä. Maa- ja metsätalousvaliokunta toteaa mietinnössään, että Metsähallituksen hallitukselle tulee merkittäviä ja laajoja tehtäviä, jotka koskevat koko Metsähallituksen toimialaa. Edelleen valiokunta toteaa, että maankäyttöä koskevien tavoitteiden yhteensovittaminen asettaa vaatimuksia hallituksen jäsenten osaamis pohjalle, joka on otettava huomioon hallituksen jäseniä valittaessa.

Maa- ja metsätalousvaliokunnan sekä ympäristövaliokunnan mietinnöistä käy selvästi ilmi valtion maiden merkitys matkailulle ja sen merkityksen huomioon ottaminen Metsähallituksen päätöksenteossa ja myös hallitusta valittaessa. Myös muu luonnon virkistyskäytön asiantuntemus tulee ottaa huomioon Metsähallituksen hallitusta valittaessa.

LME viittaa edellä muistiossa lausumaansa matkailuelinkeinon merkityksen osalta. Tämän vuoksi säännöksessä tulee mainita, että matkailuelinkeino on edustettuna Metsähallituksen hallituksessa.

LME esittää, että säännösehdotusta ja sen perusteluja muutetaan ympäristö- sekä maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnöistä ilmenevään suuntaan. Metsähallituksen hallituksessa tulee olla edustettuna matkailuelinkeinon asiantuntemus.

4. Asetusluonnoksesta: Maakunnalliset neuvottelukunnat

4.1 Asetuksen valmistelusta ja LME:n esitys

Säännösehdotuksen ensimmäisen momentin mukaan neuvottelukuntaan kuuluvien jäsenten tulee edustaa monipuolisesti alueen väestöä, metsätaloutta, elinkeinoelämää, ympäristönsuojelua ja kansalaisjärjestöjä.

LME viittaa edellä muistiossa lausumaansa matkailun merkityksen osalta. Tämän vuoksi säännöksessä tulee mainita matkailuelinkeino erikseen niin kuin siinä on mainittu metsätalous, ympäristönsuojelu ja kansalaisjärjestöt.

LME katsoo maa- ja metsätalousvaliokunnan ja ympäristövaliokunnan mietinnöissä lausuttu huomioon ottaen, että säännöksessä tulee mainita matkailuelinkeinon edustus nimenomaisesti.

5. Asetusluonnoksesta: Saamelaisten kotiseutualueelle asetettavat neuvottelukunnat

5.1 Asetuksen valmistelusta ja LME:n esitys

Säännösehdotuksen 1 momentissa luetellaan ne tahot, jotka ovat edustettuina Enontekiön, Inarin ja Utsjoen alueille asetetuissa neuvottelukunnissa.

Säännösehdotuksessa mainitaan nimenomaisesti mm. kalatalousalueet ja paliskunnat, mutta ei matkailuelinkeinoja. Tämä siitä huolimatta, että neuvottelukunta antaa lausuntoja ja tekee aloitteita muun muassa valtion maan vuokrausta, luonnonvarasuunnittelua, moottorikelkkareittien ja –urien suunnittelua sekä maastoliikennettä koskevista asioista. Maa- ja metsätalousvaliokunta toteaa mietinnössään (s. 21), että Pohjois-Suomessa kansallispuistojen lisäksi myös monet retkeilyalueet ja talousmetsät ovat matkailukeskusten ja –yritysten läheisyydessä ohjelmapalveluyritysten käytössä. Valiokunta toteaa edelleen, että matkailun kasvun myötä metsien eri käyttömuotojen yhteensovittamisen tarve korostuu entisestään.

Matkailun puitteissa tapahtuva liikkuminen kansallis- ja luonnonpuistoissa tulee kestävä kehityksen periaatteet huomioon ottaen mahdollistaa tulevaisuudessa ja kehityksen tulee tukea ihmisten liikkumisen lisäämistä näillä alueilla, kunhan liikkumisen periaatteista on selkeät määräykset ja ohjeistukset. Kansallis- ja luonnonpuistot ovat kuitenkin viime kädessä ihmisiä varten, eivätkä itseisarvoisesti ”tyhjiään säilytettäviä” alueita.

Myös matkailun käytössä olevat erilaiset maa- ja vesireitistöt voidaan ja tulee suunnitella siten, että ne kyetään toteuttamaan matkailun tarpeista lähtien järkevästi ja tarkoituksenmukaisesti samalla kuitenkin muidenkin elinkeinojen tarpeet huomioon ottaen. Näiden reitistöjen käytöstä perittävässä korvauksissa tulisi myös ottaa huomioon matkailuelinkeinon kehittämisen kansantaloudellinen merkitys erityisesti verotulojen kerryttäjänä.

Matkailuelinkeino on säännöksessä mainittujen kuntien yksi tärkeimmistä, jollei tärkein elinkeino ja elinkeino, jolla on ylivoimaisesti parhaat kasvumahdollisuudet. Säännöksessä tulee mainita nimenomaisesti matkailuelinkeinon edustus.

LME katsoo, että säännöksen 1 momentissa tulee mainita matkailuelinkeinon edustus nimenomaisesti muiden siinä lueteltujen elinkeinojen rinnalla.

6. Summa summarum

Lapin matkailuelinkeinon näkemys voidaan tiivistää seuraaviin olennaisiin näkökohtiin:

1. Nykyisellä hinta- ja toimintapolitiikallaan Metsähallitus määräävässä markkina-
asemassa suorastaan estää liiketaloudellisesti järkevien matkailuinvestointien
tekemisen.
2. Lapin matkailu on tänä päivänä mitä suurimmassa määrin vientituote ja sen merkitys
kansantaloudelle on sen johdosta poikkeuksellisen suuri. Kansainvälinen matkailu
kasvaa koko ajan voimakkaasti nimenomaan Lapissa. Metsähallituksen ja Suomen
valtion intressissä tulisi olla perustan luominen matkailuelinkeinon kasvulle eli
asianmukaisella maankäyttöpölytiikalla mahdollistaa matkailuinvestointien tekeminen
järkeillä liiketaloudellisilla perusteilla.
3. Matkailuelinkeinon, metsätalouden, luontoarvojen ja muiden elinkeinojen
yhteensovittaminen eivät ole ristiriidassa keskenään. Lappi "Puhtaana Euroopan
viimeisenä erämaana" on ja tulisi olla tärkeää imagollinen asia matkailuelinkeinon
lisäksi myös kaikkien muiden elinkeinojen kannalta Lapissa.
4. On välttämätöntä, että Lapin matkailuelinkeinon asiantuntemus ja edustus
hyödynnetään ja otetaan huomioon myös Metsähallituksen päätöksenteko-
organisaatiossa.

Käsitelty LME:n hallituksen kokouksessa 5.4.2016

Finnish Lapland Tourist Board ry:n hallitus

Liitteenä Lyhyt LMEn esittely

Finnish Lapland Tourist Board ry

Finnish Lapland Tourist Board ry on Lapin matkailuyritysten ja -yrittäjien ääni ja korva. Yhdistyksen jäseninä on matkailuyrityksiä ja alueorganisaatioita.

Yhdistyksen toiminta-alue on Lapin maakunta.

- Lappi on Suomen toiseksi vahvin matkailumaakunta Uudenmaan jälkeen. Finnish Lapland Tourist Board ry (LME) perustettiin ja yrittäjien yhteistyöelimeksi ja verkostoksi.
- LME ohjaa ja kehittää Lapin matkailun yhteisiä visioita ja markkinointia ja toimii kontaktina niin viranomaisiin, lainsäätäjiin, koko Suomen matkailuelinkeinon kuin rajat ylittäviin toimijoihin.
- LME on mm. toteuttanut lappilaisille matkailuyrittäjille työkalupakin sopimustoimintaan.
- Tällä hetkellä toteuttaa Visit Arctic Europe –hanketta, mikä on yhteispohjoismainen interreg rahoitteinen sekä EAKR-rahoitteista Laki ja oikeus matkailuyrittäjän arjessa hanketta.
- Yhdistys on tarkoitettu Lapin maakunnassa toimiville matkailuyrityksille. Yhdistyksen jäsenmäärä nyt vajaa 40 yritystä, jotka edustavat noin puolta Lapin matkailutulosta.
- LME:n hallitus 2015:

Pertti Yliniemi, pj	Lapland Hotels Oy
Päivikki Palosaari, vpj	Hullu Poro Oy
Jyrki Niva	Lapland Safaris Group Oy
Niina Pietikäinen	Harrinivan Lomakeskus Oy
Susanna Koutonen	Kemin Matkailu Oy
Reijo Lantto	Himmerkinlahti Oy
Sanna Kärkkäinen	Rovaniemen Matkailu ja Markkinointi Oy
Tarja Manninen	Inari-Saariselän Matkailu Oy
Osmo Virranniemi, vara1	Hiihtokeskus Iso-Ylläs Oy
Markku Mäkitalo, vara 2	Immelmökit Oy
Johan Edelheim, vara 3	MTI
Maarit Aho, vara 4	Hotel Santa Claus Oy
Liisa Mäenpää	LME:n toiminnanjohtaja

www.lme.fi

Valtatie 82 as 4, 99100 KITTILÄ
liisa.maenpaa@lme.fi, 040 8226061

